

РЕШЕНИЕ

№ 20248

гр. София, 07.12.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 56 СЪСТАВ, в публично заседание на седми ноември през две хиляди двадесет и трета година в следния състав:

Председател: Н. Д. С. М.

при участието на секретаря П. Н. Н.
като разглежда докладваното от Н. Д. С. М. Гражданско дело № 20231110125807 по описа за 2023 година

Производството е образувано по предявени от „С. К.“ ООД срещу Н. Д. Ш. по реда на чл. 422, ал. 1 ГПК обективно кумулативно съединени установителни иски с правна квалификация чл. 79, ал.1, пр.1 ЗЗД, вр. чл. 240, ал. 1 ЗЗД, вр. чл. 9 ЗПК, и чл. 86, ал. 1 ЗЗД за сумата **1000** лева, представляваща главница по договор за заем със „С. К.“ ООД от 07.08.2020 г., сумата **368,26** лева, представляваща възнаградителна лихва за периода 07.08.2020 г. - 07.02.2022 г., сумата **376,59** лева, представляваща мораторна лихва за периода 01.12.2020 г. - 01.08.2022 г., за които суми е издадена заповед за изпълнение по чл. 410 ГПК от 19.09.2022г. по частно гр. дело № 47833/2022 г. на СРС, 56 състав.

Ищецът „С. К.“ ООД твърди, че ответникът Н. Д. Ш. кандидатствал онлайн за отпускане на потребителски кредит от „С. К.“ ООД, вследствие на което на 07.08.2020 г. между „С. К.“ ООД и ответника, под формата на електронен документ, е сключен договор за потребителски кредит № 441337/07.08.2020 г. по реда на Закона за предоставяне на финансови услуги от разстояние, съгласно който на ответника е предоставен кредит в размер на 1000 лв. Твърди, че ответникът не е погасил задълженията си, поради което дължи пълния размер на усвоения кредит, както и възнаградителна и мораторна лихва предвид забавата в погасяване на задълженията си. Поради изложеното иска се да се **признае за установено** по отношение на ответника, че дължи на ищеца сумата в размер на **1000 лв.**, представляваща непогасена главница по договор за паричен заем № 441337/07.08.2020 г., сумата от **368,26 лв.**, представляваща възнаградителна лихва за периода от 07.08.2020 г. до 07.02.2022 г., както и сумата от **376,59 лв.**, представляваща мораторна лихва за периода от 01.12.2020 г. до 01.08.2022 г., за които вземания е издадена заповед за изпълнение на парично задължение по чл. 410 ГПК от 19.09.2022 г. по ч.гр.д. № 47833/2022 г. по описа на СРС, 56 състав.

Ответникът в подадения в срока по чл. 131 ГПК отговор на исковата молба оспорва иска, като навежда твърдение за нищожност на договора за кредит. Признава, че е усвоил кредит в размер на 1000 лв., твърди, че по него е извършил погасителна вноска в размер на 190 лв. и счита, че дължи само разликата между двете суми. Прави възражение за нищожност на договора за кредит.

Съдът, като обсъди доводите и възраженията на страните и събраните по делото доказателства, преценени поотделно и в тяхната съвкупност, намира за установено от фактическа страна следното:

От приложеното ч. гр. д. № 47833/2022 г. по описа на СРС, 56 състав, е видно, че на 19.09.2022 г. съдът е издал заповед за изпълнение на парично задължение по [чл. 410 от ГПК](#), по силата на която Н. Д. Ш., ответник в настоящото производство, е осъден да заплати на „С. К.“ ООД сумата **1000** лева, представляваща главница за период от 07.08.2020г., ведно със законната лихва от 01.09.2022 г. до изплащане на вземането, сумата **368,26** лева, представляваща договорна лихва за периода 07.08.2020 г. - 07.02.2022 г., сумата **376,59** лева, представляваща мораторна лихва за периода 01.12.2020 г. - 01.08.2022 г. Предвид постъпилото в срока по чл. 414 ГПК възражение от длъжника, на заявителя са дадени указания да предяви иск в законоустановения срок. В предвидения едномесечен срок „С. К.“ ООД, ищец в настоящото производство, е предявил установителен иск по [чл. 422, ал. 1, вр. чл. 415, ал. 1 от ГПК](#).

На основание чл. 146, ал. 1, т. 4 и чл. 153 ГПК като неоспорени от ответника и ненуждаещи се от доказване в доклада по делото са отделени следните обстоятелства: сключване на 07.08.2020 г. между ответника и „С. К.“ ООД договор за потребителски кредит, получаване от ответника на каса на „И.“ АД сумата от 1000 лв.

Видно от съдържанието на приложения по делото Договор за потребителски кредит № 441337/07.08.2020 г., сключен между „С. К.“ ООД, в качеството на кредитодател, и Н. Д. Ш., в качеството на кредитополучател между страните е уговорено предоставяне на кредит в общ размер от 1000 лв., погасяването на който да се извърши на 18 месечни вноски в размер на 4 вноски по 33,38 лв. всяка и четиринадесет вноски по 90,58 лв. всяка. Уговорен е фиксиран лихвен процент по заема от 40,05 % и годишен процент на разходите – 48,07 %. Посочен е общ размер на всички плащания от 1401,64 лв. В договора за паричен заем за кредит е определен и погасителен план.

Договорът е подписан при Общи условия/ОУ/, които са неразделна част от него.

Съгласно представеното от ответника платежно нареждане се доказва наличието на частично плащане в размер от 190 лв.

При така установеното от фактическа страна, съдът намира от правна страна следното:

Допустимостта на предявените искиви претенции по установителните искиве, предвид релевирането им по реда на чл. 422 ГПК, се обуславя освен от наличието на общите процесуални предпоставки, още и от подаването на възражение от длъжника в срока по чл. 414 ГПК, предявяването на установителен иск в едномесечен срок от уведомяването на кредитора, както и от тъждество между вземането по заповедта за изпълнение и претендираното в исковото производство. Така посочените предпоставки са налице, което обуславя разглеждане на исковите претенции по същество.

За основателността на предявения главен иск с правно основание чл. 79, ал.1, пр.1 ЗЗД, вр. чл. 240, ал. 1 ЗЗД, вр. чл. 9 ЗПК предвид разпоредбата на чл. 154 ГПК в

тежест на ищеца е да докаже, че между ответника и „С. К.“ ООД е налице валидно облигационно отношение по силата на договор за заем от 07.08.2020 г., по който ответникът е получил заем в сочения размер. В тежест на ответника е да докаже, че е погасил задълженията си.

От представените и анализирани по-горе писмени доказателства се установява сключването между „С. К.“ ООД и ответника на процесния договор за потребителски кредит с твърдяното в исковата молба съдържание.

Не се спори между страните, че договорът е сключен посредством използване на средства за комуникация от разстояние, което обуславя приложимост на разпоредбите на Закона за предоставяне на финансови услуги от разстояние /ЗПФУР/.

Първият спорен и релевантен по делото въпрос касае действителността на договора за кредит.

Процесният договор за потребителски кредит е сключен при действието на Закона за потребителския кредит (Обн., ДВ, бр. 18 от 05.03.2010 г., в сила от 12.05.2010 г.). Съгласно разпоредбата на чл. 9, ал. 1 ЗПК договорът за потребителски кредит е договор, въз основа на който кредиторът предоставя или се задължава да предостави на потребителя кредит под формата на заем, разсрочено плащане и всяка друга подобна форма на улеснение за плащане, с изключение на договорите за предоставяне на услуги или за доставяне на стоки от един и същи вид за продължителен период от време, при които потребителят заплаща стойността на услугите, съответно стоките, чрез извършването на периодични вноски през целия период на тяхното предоставяне. Следователно въз основа на сочената разпоредба и в отклонение от правилото на чл. 240 ЗЗД, установяващ реален характер на договора за заем, по отношение на договора за потребителски кредит законодателят е предоставил възможност същият да се сключи както като реален, така и като консенсуален договор. Във втория случай договорът е двустранен, като поражда от една страна задължението на кредитодателя да предостави договорената сума, а от друга – задължението на кредитополучателя да я върне.

С оглед установеното по-горе от фактическа страна, по делото се доказва сключване на договора за кредит и реалното усвояване на сума в размер на 1000 лв.

По доводите за недействителност на договора за паричен заем и съобразно вмененото от закона правомощие на съда да проверява валидността на договора и противоречието на същия с императивни правни норми и добрите нрави, съдът намира следното:

По отношение действителността на процесния договор, приложение намират разпоредбите на Закон за потребителския кредит и на Закон за защита на потребителите. В чл. 22 от Закон за потребителския кредит (ЗПК) са изброени хипотезите, в които договорът за потребителски кредит е нищожен, а именно при

неспазване на изискванията на [чл. 10, ал. 1](#), [чл. 11, ал. 1, т. 7 - 12 и 20](#) и ал. 2 и [чл. 12, ал. 1, т. 7 - 9 ЗПК](#). Процесният договор е сключен в писмена форма съгласно [чл. 10, ал. 1 ЗПК](#). Същият съдържа информация за общия размер на кредита и условията за усвояването му, разходите по кредита, лихвения процент, като настоящият състав намира, че са удовлетворени и изискванията за представяне на погасителен план, съответно – че договорът съответства на условията за действителност, регламентирани в чл. 11, ал. 1, т. 7, 8, 11 и 12 и чл. 12, ал. 1, т. 7-9 ЗПК.

В случая обаче по убеждение на настоящата инстанция клаузата за договорна възнаградителна лихва, определена на 40,05 % като фиксиран годишен лихвен процент е нищожна на основание чл. 26, ал.1 пр. 3 ЗЗД като противоречаща на добрите нрави. При преценка за нищожност от значение са не само размерът на договорените лихви и такси, а и други обективни фактори, преценявани също към момента на сключване на договора – уговорени обезпечения, срок за ползване на финансовия ресурс.

Добрите нрави са неписани правила, морална категория, мяра за почтеност и добросъвестност в гражданските правоотношения. Те са признати от значителна част от обществото, от което следва тяхната релевантност спрямо правия ред. Категоричното разбиране на законодателя за тяхната задължителна сила, равна по степен с тази на писаните правила, е намерило нормативно изражение в чл. 9 ЗЗД и чл. 26, ал. 1, пр. 3 ЗЗД. Свободата на договаряне е ограничена в рамките на добрите нрави, а пристъпването им е основание за нищожност на договора, респективно на несъобразена с добрите нрави клауза в него.

Добрите нрави имат проявление спрямо всички граждански отношения, независимо от качеството на субектите. Когато обаче страна по договора е потребител, нормативната база създава специална защита на тази група субекти чрез предвиждане на самостоятелни основания за нищожност поради неравноправност на клаузи в потребителските договори – чл. 143 ЗЗП. Това специфично основание е израз на подкрепата от страна на държавата спрямо икономически по-слабата страна в отношенията. Засилената защита обаче не изключва общото задължение на страните за добросъвестност, напротив акцентира на необходимостта от придържане на поведението към него. Съответно договаряне във вреда на потребителите и в разрез с моралните принципи представлява още по-драстична форма на незачитане и пренебрегване на принципа на добросъвестност, елемент от който се явява съобразяване съдържанието на договора с моралните норми. Създава се фактическо положение нетърпимо от правния ред, поради което и не може да получи потвърждение в съдебно производство по установяване дължимостта на твърдяно вземане.

Що се касае в частност до процесния потребителски кредит, отпуснат от небанкова финансова институция, претендираното в производството вземане за лихва,

е предвидени в клаузи, договорена в противоречие с добрите нрави. Съгласно константната практика на касационната инстанция противоречаща на добрите нрави е уговорка, предвиждаща възнаградителна лихва, надвишаваща трикратния размер на законната лихва, а за обезпечени кредити - двукратния размер на законната лихва (*в този смисъл например Решение № 906/30.12.2004 г. по гр. д. № 1106/2003 г. на ВКС, Второ ГО; Решение по гр. д. № 315/2005 г. на ВКС, Второ ГО; Решение по гр. д. № 5093/2007 г. на ВКС, Второ ГО; Определение № 901/10.07.2015 г. по гр. д. № 6295/2014 г. на ВКС, Четвърто ГО, Определение № 527 от 09.06.2022 г. по гр. д. № 151/2022 г. на ВКС, Трето ГО*). Прекомерното нарастване на дълга посредством начисляване на лихва, надхвърляща трикратния размер на законната лихва, не може да се приеме за обосновано като гарантиращо интереса на търговеца от постигане на легитимната цел за реализиране на обоснована печалба по конкретния договор. Този извод не се разколебава и при съобразяване на обстоятелството, че кредитът е отпуснат от небанкова финансова институция, а финансирането на същите за отпусканите от тях кредити се осигурява единствено от собствени средства, както и от лихви, а не от публично влогонабиране, както при банките. Това обстоятелство поначало е основание за по-високите лихви спрямо тези по банкови кредити, но то не може да обоснове прекомерно нарастване на дълга, дори при точно в темпорално и количествено измерение изпълнение. Начисляването на лихва в такъв размер може да е насочено и към компенсиране невъзвращаемостта по други отпуснати от същия търговец заеми, но за постигане на легитимната и допустима от правото цел за реализиране на печалба от всеки договор са налице допустими и предвидени от правния ред механизми, а именно чрез изпълнение на задължението за проверка на кредитоспособността (платежоспособността) на кредитополучателя. Рискът от упражняваната дейност се носи от упражняващия я субект, а когато е търговец, като професионалист дори има вменена от закона засилена грижа за своите работи (чл. 302 ТЗ). Недопустимо е прехвърлянето на риска по договора и неблагоприятните последици от неизпълнение на собствените задължения върху потребителя, дори в случаите когато добросъвестно изпълнява задълженията си.

В случая е уговорен годишен лихвен процент от 40,05 % годишна лихва. Трикратният годишен размер на законната лихва по просрочени задължения в левове или във валута, определена с постановление на Министерския съвет на Република България, формирана като сбор от основен лихвен процент на БНБ плюс 10 процентни пункта е 30 % /основен лихвен процент към датата на сключване на договора – 0. 00 %, плюс 10 %/, а дневният размер на законната лихва за просрочени парични задължения е равен на 1/360 част от годишния размер, определен по [ал. 1 /чл. 1 от Постановление № 426 на МС от 18.12.2014 г. за определяне размера на законната лихва по просрочени парични задължения/](#). При съобразяване на размера на отпуснатата сума, срока на ползване и функцията на възнаградителната лихва /цена на парите като капитал и цена

на времето, през което търговецът е лишен от ликвидността на този капитал/, се налага извод, че клаузата за възнаградителна лихва от 40,05 % е недействителна поради противоречие с добрите нрави.

Всичко гореизложено дава основание за извода, че търговецът неморално се възползва от уязвимото финансово положение на икономически по-слабата страна, за да извлече изгода за себе си, което обосновава извода за нищожност на клаузата за договорна възнаградителна лихва.

Нищожност на клаузата за възнаградителна лихва поради накърняване на добрите нрави обаче в случая обуславя нищожност на целия договор. Възнаградителната лихва представлява основна престация по договора – без нея, кредиторът не би имал интерес от договора и не би го сключил. Поради това нищожната клауза за възнаградителна лихва не може да се замести с императивна правна норма. Въз основа на изложеното по убеждение на настоящата инстанция целият процесен договор за кредит е нищожен.

При недействителност на договора, съгласно разпоредбата на [чл. 23 ЗПК](#), потребителят връща само чистата стойност на кредита, но не дължи лихва или други разходи по кредита. Ако тази недействителност се установи в производство по предявен иск по [чл. 79 ЗЗД](#), съдът следва да установи с решението си дължимата сума по приетия за недействителен договор за потребителски кредит, доколкото [ЗПК](#) е специален закон по отношение на [ЗЗД](#) и в цитираната разпоредба на [чл. 23 ЗПК](#) е предвидено задължението на потребителя за връщане на чистата сума по кредита. Това следва от характеристиката на договора за потребителски кредит, посочена по-горе и задължението за периодичност за връщането на сумата. Присъждането на чистата стойност по кредита може да бъде извършено въз основа на заявеното от кредитора основание по [чл. 79, ал. 1 ЗЗД](#), без да се изисква той да е предявил кондикционен иск по [чл. 55 ЗЗД](#). Ако се приеме, че установяването на дължимостта на чистата сума по получения кредит и осъждането на потребителя за нейното връщане следва да се извърши в отделно производство, по предявен иск с правно основание [чл. 55 ЗЗД](#), то би се достигнало до неоснователно обогатяване за потребителя, предвид изискуемостта на вземането по недействителен договор, в частност при нищожен договор за потребителски кредит и позоваване от страна на потребителя на изтекла погасителна давност. Това би противоречало на принципа за недопускане на неоснователно обогатяване, в какъвто смисъл е и въвеждането на разпоредбата на [чл. 23 ЗПК](#) в специалния [ЗПК](#) (в този смисъл [Решение № 50174 от 26.10.2022 г. по гр. дело № 3855/2021 г. на ВКС, IV г. о.](#), [Решение № 60186 от 28.11.2022 г. по т. дело № 1023/2020 г. на ВКС](#), [Решение № 50259 от 12.01.2023 г. на ВКС по гр. д. № 3620/2021 г., III г. о.](#), ГК).

В случая по делото се установи погасяване от кредитополучателя на сумата от

190 лв., поради което на връщане подлежи разликата между усвоената чиста стойност на кредита и доброволно погасената част. Следователно предявеният иск с правно основание чл. 79, ал.1, пр.1 ЗЗД, вр. чл. 240, ал. 1 ЗЗД, вр. чл. 9 ЗПК, следва да бъде уважен за сумата от 810 лв., представляваща непогасена част от усвоената сума по договор за паричен заем № 441337/07.08.2020 г., като за разликата над сумата от 810 лв. до пълния предявен размер от 1000 лв., следва да се отхвърли като неоснователен.

Предвид нищожността на договора за кредит и по аргумент от чл. 23 ЗПК, исковите по чл. 79, ал. 1 ЗЗД и чл. 86, ал. 1 ЗЗД за възнаградителна и мораторна лихва подлежат на отхвърляне като неоснователни.

По разноските:

При този изход на спора право на присъждане на разноски в тяхна полза имат и двете страни, като такива са претендирани само от ищеца.

На основание чл. 78, ал. 1 ЗЗД с оглед уважената част от иска ответникът следва да бъде осъден да заплати на ищеца сумата от 46,42 лв. разноски за исковото производство, и сумата от 26,25 лв. разноски за заповедното производство, или общо сумата от 72,67 лв.

Ищецът следва да бъде осъден на основание чл. 77 ГПК да заплати дължимата държавна такса.

РЕШИ:

ПРИЗНАВА ЗА УСТАНОВЕНО по предявения по реда на чл. 422, ал. 1 ГПК иск с правно основание чл. 79, ал.1, пр.1 ЗЗД, вр. чл. 240, ал. 1 ЗЗД, вр. чл. 9 ЗПК, че Н. Д. Ш., ЕГН ***** дължи на „С. К.“ ООД, ЕИК ***** сумата от **810 лв.**, представляваща непогасена част от усвоената сума по договор за паричен заем № 441337/07.08.2020 г., **ведно със законната лихва** от 01.09.2022 г. до окончателното изплащане, като **ОТХВЪРЛЯ** иска за разликата над сумата от 810 лв. до пълния предявен размер от 1000 лв., като неоснователен, за което вземане е издадена заповед за изпълнение по чл. 410 ГПК от 19.09.2022г. по частно гр. дело № 47833/2022 г. на СРС, 56 състав.

ОТХВЪРЛЯ предявените по реда на чл. 422, ал. 1 ГПК искове с правно основание **чл. 86, ал. 1 ЗЗД** за признаване за установено, че Н. Д. Ш., ЕГН ***** дължи на „С. К.“ ООД, ЕИК ***** сумата от **368,26 лв.**, представляваща възнаградителна лихва за периода от 07.08.2020 г. до 07.02.2022 г., както и сумата от **376,59 лв.**, представляваща мораторна лихва за периода от 01.12.2020 г. до 01.08.2022 г., като **неоснователни**, за които вземания е издадена заповед за изпълнение на парично задължение по чл. 410 ГПК от 19.09.2022 г. по ч.гр.д. № 47833/2022 г. по

описа на СРС, 56 състав.

ОСЪЖДА на основание чл. 77 ГПК „С. К.“ ООД, ЕИК ***** да заплати по сметка на Софийски районен съд сумата от **27,53 лв.**

ОСЪЖДА на основание чл. 78, ал. 1 ГПК Н. Д. Ш., ЕГН ***** да заплати на „С. К.“ ООД, ЕИК ***** сумата от **72,67 лв.**, представляваща разноски общо за заповедното и исковото производство, съразмерно на уважената част от иска.

Решението подлежи на обжалване с въззивна жалба пред Софийски градски съд в двуседмичен срок от връчването му на страните.

Съдия при Софийски районен съд: _____